

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

O'QUV-TARBIYA JARAYONINI ILMIY ASOSDA TASHKIL ETISH VA UNING MAZMUNI

Abduraxmonov Yodgorbek Abdulaziz o'g'li

Toshkent shahar Shayxontohur tuman

102-sonli kimyo va biologiya fanini chuqurlashtirib

o'qitishga ixtisoslashtirilgan umumta'lim maktabi

o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta'lim maktabini boshqarishda asosiy jarayon bo'lmish o'quv-tarbiya jarayoni haqida so'z borgan. Bundan tashqari pedagogik kengash va metodik kengash to'g'risida ham ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Umumiy o'rta ta'limni tashkil etish, umumiy o'rta ta'limning maqsadi, vazifalari, umumiy o'rta ta'limni tashkil etish, umumiy o'rta ta'limni boshqarish, pedagogik va metodik kengash, akkredatsiya.

O'quv yili umumta'lim muassasalarida 2-sentabrdan kelgusi yilning 25-mayiga qadar davom etadi va to'rtta chorakka bo'linadi.

O'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishda quyidagi muddatlarga amal qilinadi:

o'quv yilining davomiyligi - 34 hafta (I sinflar uchun 33 hafta);

o'quv haftasining davomiyligi - 6 kun (pedagogik kengashning qaroriga ko'ra I - IV sinflar uchun 5 kun);

dars mashg'ulotining davomiyligi - 45 daqiqa;

dars mashg'ulotlari oralig'idagi tanaffusning davomiyligi - 5 - 10 daqiqa (o'quv kuni o'rtasidagi tanaffusning davomiyligi - 15 - 30 daqiqa).

Mehnat to'g'risidagi qonunchilikda bayram (ishlanmaydigan) kuni deb belgilangan kunlarda dars mashg'ulotlari o'tkazilmaydi.

Bayram (ishlanmaydigan) kunlariga to'g'ri kelib qolgan dars mashg'ulotlarining mavzulari o'quv dasturlarini ixchamlashtirgan holda keyingi dars mashg'ulotlarida o'tkaziladi.

O'quv yili davomidagi ta'tillarning muddatlari quyidagicha belgilanadi:

kuzgi ta'til - 4-noyabrdan boshlab 6 kalendar kun;

qishki ta'til - 28-dekabrdan boshlab 14 kalendar kun;

bahorgi ta'til - 21-martdan boshlab 7 kalendar kun;

yozi ta'til - oxirgi bosqichli nazorat sinovi o'tkazilgan kundan (bosqichli nazorat o'tkazilmaydigan sinflar uchun o'quv yili tugagan kundan keyingi kundan) boshlab 1-sentabrgacha.

Ta'tilning oxirgi kuni bayram (ishlanmaydigan) kunga to'g'ri kelib qolgan taqdirda, dars mashg'ulotlari keyingi ish kunidan boshlab davom ettiriladi.

I sinf o'quvchilari uchun fevral oyi davomida qo'shimcha bir haftalik ta'til belgilanadi.

Umumta'lim muassasalarida yozi ta'til kunlari kunduzgi oromgohlar va maydonchalar tashkil etilishi mumkin.

Belgilangan me'yorlar bo'yicha tegishli maydonga ega bo'lgan umumta'lim muassasasining sinflari to'liqligi 35 nafardan ortib ketishiga yo'l qo'yilmaydi.

Namunaviy loyihalar bo'yicha qurilmagan, moslashtirilgan binolarda joylashgan, o'quvchilar soni yetarli bo'lmagan umumta'lim muassasalarida, olis (tog'li, cho'lli) aholi punktlarida joylashgan umumta'lim muassasalarida, shuningdek o'zbek tilida o'qitilmaydigan umumta'lim muassasalarida o'quvchilar soni sinflarni to'ldirishning o'ziga xos shart-sharoitlaridan kelib chiqib, hududiy xalq ta'limi boshqaruv organlari va tuman (shahar) hokimliklarining moliya bo'limlari bilan kelishilgan holda belgilanadi.

Kam komplektli umumta'lim muassasalarida (filiillarda) boshlang'ich sinf o'quvchilari quyidagi hollarda bitta sinfga birlashtirilishi mumkin:

o'quvchilar soni 8 nafargacha bo'lgan I - IV sinflar;

o'quvchilar soni 12 nafargacha bo'lgan uchta boshlang'ich sinf;

o'quvchilar soni 24 nafargacha bo'lgan ikkita boshlang'ich sinf (I va III, II va IV sinflar).

Malakali o'qituvchilar yetarli bo'lgan quyidagi hollarda sinfdagi o'quvchilarni ikki guruhga bo'lib o'qitishga ruxsat etiladi:

o'quvchilar soni 25 nafar va undan ziyod bo'lgan umumiy o'rta ta'lim muassasalarining I - XI sinflarida "Chet tili" fani, ayrim fanlarga ixtisoslashtirilgan umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ixtisoslashgan fanlar, V - XI sinflarda "Informatika va axborot texnologiyalari", VIII - XI sinflarda "Jismoniy tarbiya", V - IX sinflarda "Texnologiya", X-XI sinflarda "Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik" fanlari, ta'lim tili o'zbek tili bo'lmagan umumiy o'rta ta'lim muassasalarining II - XI sinflarida "O'zbek tili" fani hamda ta'lim tili rus tili bo'lmagan umumta'lim muassasalarining II - XI sinflarida "Rus tili" fani.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida o'quv-tarbiyaviy ishlar umumiy o'rta ta'limning tayanch o'quv rejasi va umumiy o'rta ta'lim dasturi asosida amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tomonidan davlat ta'lim standartlari asosida yangi o'quv yili uchun o'quv reja va unga tushuntirish xati ishlab chiqiladi.

O'quvchilarning sifatli bilim olishini va ularni umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standartlariga mos holda o'qitish natijalarini nazorat qilishni ta'minlash maqsadida umumta'lim muassasalarida quyidagi nazorat turlari olib boriladi:

joriy nazorat - o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini muntazam ravishda nazorat qilish uchun so'rovlar, nazorat ishlari yoki testlar ko'rinishida o'tkaziladi;

oralik nazorat - chorak yakunida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini baholash uchun o'quv dasturining bir qismi tugaganda amalga oshiriladi va u yozma nazorat ishi yoki testlar ko'rinishida olib boriladi;

bosqichli nazorat - o'quv yili tugaganda og'zaki, yozma imtihon hamda test sinovlari ko'rinishida amalga oshirilib, unga asosan o'quvchining yakuniy bahosi, reytingi aniqlanadi va o'quvchini keyingi sinfga o'tkazishga qaror qilinadi;

yakuniy nazorat - tayanch o'rta ta'lim va o'rta ta'lim tugaganidan so'ng yakuniy davlat attestatsiyasi shaklida o'tkaziladi;

“Chet tili” fanidan o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi xalqaro baholash tizimi asosida aniqlanishi mumkin.

Umumta'lim muassasalari o'quvchilarining bosqichli nazorat imtihonlari va yakuniy attestatsiyalarini o'tkazish tartibi O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tomonidan belgilanadi.

Umumta'lim muassasalarining V — XI sinflar o'quvchilari tegishli fanlardan bosqichli nazoratlarni muvaffaqiyatli topshirganlaridan so'ng keyingi sinfga o'tkaziladi.

Tibbiy-maslahat komissiyasining xulosasi va umumta'lim muassasasining pedagogik kengashi qarori bilan o'quvchilar yakuniy davlat attestatsiyasi va bosqichli nazoratdan ozod etilishi mumkin.

O'quvchilarga sinfdan sinfga ko'chirish imtihonlari va yakuniy davlat attestatsiyasidan ozod bo'lish huquqini beruvchi kasalliklar ro'yxati O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda Sog'liqni saqlash vazirligi tomonidan belgilanadi.

O'quvchilarning xalqaro va respublika olimpiadalari, tanlovlari, musobaqalari hamda boshqa ko'rik-tanlovlardagi ishtiroki yakuniy davlat attestatsiyasi va bosqichli nazorat muddatlariga to'g'ri kelib qolgan taqdirda, ular tegishli yakuniy davlat attestatsiyasi va bosqichli nazoratlardan ozod etiladi.

Ularning bilimlarini yakuniy baholash va reytingini aniqlash yillik baholar asosida amalga oshiriladi.

Umumta'lim muassasalari bitiruvchilariga quyidagi turdagi ta'lim to'g'risidagi hujjat (shahodatnoma)lar beriladi:

tayanch o'rta ta'lim to'g'risidagi shahodatnoma — umumta'lim muassasasining IX sinfni tugatgan, ta'lim dasturlarini davlat ta'lim standartlari talablari darajasida o'zlashtirgan va o'quv fanlaridan yil yakuni bo'yicha ijobiy baholangan, yakuniy davlat attestatsiyasini muvaffaqiyatli topshirgan bitiruvchilarga beriladi;

tayanch o'rta ta'lim to'g'risidagi a'lo darajali shahodatnoma — umumta'lim muassasasining IX sinfni tugatgan, ta'lim dasturlarini davlat ta'lim standartlari talablari darajasida o'zlashtirgan, VII sinfdagi musiqa va tasviriy san'at fanlaridan, VIII — IX sinflardagi barcha fanlardan

choraklik, yillik va yakuniy davlat attestatsiya baholari a'lo hamda namunali xulqqa ega bo'lgan bitiruvchilarga beriladi;

o'rta ta'lim to'g'risidagi shahodatnoma — umumta'lim muassasining XI sinfni tugatgan, ta'lim dasturlarini davlat ta'lim standartlari talablari darajasida o'zlashtirgan va o'quv fanlaridan yil yakuni bo'yicha ijobiy baholangan, yakuniy davlat attestatsiyasini muvaffaqiyatli topshirgan bitiruvchilarga beriladi;

o'rta ta'lim to'g'risidagi (kumush medal bilan) shahodatnoma - umumta'lim muassasining XI sinfni tugatgan, ta'lim dasturlarini davlat ta'lim standartlari talablari darajasida o'zlashtirgan va yakuniy davlat attestatsiyasini muvaffaqiyatli topshirgan, IX sinfini bitirganlik to'g'risidagi a'lo darajali shahodatnomasi mavjud, X-XI sinflardagi barcha fanlardan yillik baholari a'lo bo'lgan, namunali xulq-atvorli va jamoat ishlarida faollik ko'rsatgan bitiruvchilarga beriladi;

o'rta ta'lim to'g'risidagi a'lo darajali (oltin medal bilan) shahodatnoma — umumta'lim muassasining XI sinfni tugatgan, ta'lim dasturlarini davlat ta'lim standartlari talablari darajasida o'zlashtirgan, IX sinfini bitirganlik to'g'risidagi a'lo darajali shahodatnomasi mavjud, X-XI sinflardagi barcha fanlardan choraklik, yillik va yakuniy davlat attestatsiya baholari a'lo bo'lgan, namunali xulq-atvorli va jamoat ishlarida faollik ko'rsatgan XI sinf bitiruvchilariga beriladi.

Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi rasmiy davlat hujjatlari hamda oltin va kumush medallarning davlat namunasi va bitiruvchilarga berish tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

Davlat ta'lim standartlari doirasida umumiy o'rta ta'lim dasturlarini mustaqil o'zlashtirgan o'quvchilarga eksternat tartibida yakuniy davlat attestatsiyasini topshirish huquqi beriladi. Yakuniy davlat attestatsiyasini eksternat tartibida muvaffaqiyatli topshirgan bitiruvchilarga davlat namunasidagi shahodatnoma beriladi.

Eksternat tartibidagi ta'lim olishni tashkil etish tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

Umumta'lim muassasalaridagi o'quv-tarbiya jarayoni bilan bog'liq boshqa masalalar (dars jadvalini shakllantirish, haftalik o'quv yuklama) umumiy o'rta ta'limning davlat standartiga asosan ishlab chiqilgan o'quv rejaga muvofiq belgilanadi.

Pedagogik kengash umumta'lim muassasasi faoliyatiga doir asosiy masalalar kollegial muhokama qilinadigan, ta'lim muassasida o'quv-tarbiya jarayonini rivojlantirish, takomillashtirish, uning faoliyati bilan bog'liq barcha tashkiliy masalalarni muvofiqlashtirish bo'yicha doimiy faoliyat yuritadigan oliy organ hisoblanadi. Pedagogik kengashning faoliyati jamoatchilik asosida tashkil etiladi.

Pedagogik kengash o'z faoliyatida O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlariga, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlariga, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, qarorlari va farmoyishlariga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlariga, ushbu Nizomga, boshqa normativ-huquqiy hujjatlarga, shuningdek umumta'lim muassasining ustaviga amal qiladi.

Pedagogik kengashning maqsadi va asosiy vazifalari

Pedagogik kengashning maqsadi umumta'lim muassasasida davlatning ta'lim siyosatini amalga oshirish, umumta'lim muassasasining maqsadi va vazifalaridan kelib chiqqan holda ta'lim-tarbiya jarayonini rivojlantirish, uni takomillashtirishda pedagogik jamoaning faoliyat yo'nalishini belgilash, ta'limdagi yutuqlarni va ilg'or pedagogik tajribalarni amaliyotga joriy etishda pedagogik jamoani birlashtirish, demokratiya, oshkoralik, o'zini o'zi boshqarish tamoyillari asosida umumta'lim muassasasi boshqaruvini amalga oshirishdan iborat.

Pedagogik kengashning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

umumta'lim muassasasi pedagogik jamoasining faoliyatini o'quvchilarning egallashi lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarini ta'minlashga, o'quvchilarga ta'lim-tarbiya berish sifatini oshirishga yo'naltirish;

o'quv va darsdan tashqari mashg'ulotlar dasturlarini muhokama qilish va tasdiqlash;

umumta'lim muassasasining vasiylik kengashi hamda pedagog xodimlarining yo'nalishlar bo'yicha axborotlari va hisobotlarini eshitish, umumta'lim muassasasining sanitariya-gigienik holati, yong'inga qarshi amalga oshiriladigan ishlar, mehnatni muhofaza qilish, o'quvchilarning sog'lig'i va hayotiga oid hamda boshqa masalalarni muhokama qilish va yakuniy xulosa berish;

yangi o'quv yili boshlanishiga qadar umumta'lim muassasasi huzuridagi maxsus komissiyaning Umumta'lim muassasasining o'rnak ko'rsatgan xodimlarini rag'batlantirishning direktor jamg'armasi hisobidan pedagog xodimlarning bazaviy lavozim maoshlariga ustamalar belgilash to'g'risidagi qarori yuzasidan axborotini eshitish;

bosqichli nazorat va yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish, o'quvchilarni sinfdan yuqori sinfga o'tkazish, yakuniy davlat attestatsiyasiga ruxsat berish, shu jumladan eksternlarni attestatsiyaga qo'yish, bitiruvchilarga o'qishni bitirganlik to'g'risida hujjatlarni, shu jumladan ularning dublikatini berish, a'lo ko'rsatkichlarga va namunali xulqqa ega bo'lgan o'quvchilarni rag'batlantirish yuzasidan qarorlar qabul qilish;

ixtisoslashtirilgan fandan qo'shimcha yakuniy attestatsiya kiritish masalasini ko'rib chiqish (ayrim fanlar chuqur o'rganiladigan davlat ixtisoslashtirilgan umumta'lim muassasalarida);

o'quvchilarga ta'lim berishda o'qitishning ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsion texnologiyalaridan foydalanishni tatbiq etish choralarini ko'rish;

o'quvchilarni yuksak ma'naviy-axloqiy, umuminsoniy va milliy ruhda, o'z Vatani, xalqini ardoqlovchi, tinchlik va barqarorlikka qaratilgan milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash yuzasidan tavsiyalar ishlab chiqish va joriy etish;

umumta'lim muassasasida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va ta'lim samaradorligini oshirish bo'yicha maqbul shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan qarorlar qabul qilish;

fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari iltimosnomasiga va ota-onalar qo'mitasining xulosasiga asosan darsliklar to'plami bilan bepul ta'minlanadigan ijtimoiy yordamga muhtoj oilalardagi o'quvchilar ro'yxatini tasdiqlash;

ilg'or o'qituvchilarning ish tajribalarini o'rganish, ommalashtirish, ularni davlat mukofotlariga tavsiya etish, yosh o'qituvchilarga metodik yordam ko'rsatish ishlarini tashkil etish;

o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishda va ta'lim samaradorligini oshirishda maqbul shart-sharoitlar yaratishga oid pedagogik jamoaning ma'lum yo'nalishlardagi faoliyatini tahlil qilish va yakuniy xulosa chiqarish;

umumta'lim muassasasi jamoasi uchun o'z vakolati doirasida me'yoriy talablarni ishlab chiqish, tasdiqlash va bajarilishini nazorat qilish;

o'quvchilarni O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining tegishli muassasasiga o'tkazish haqida qaror qabul qilish (imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan davlat umumta'lim muassasalarida);

o'z sinfdoshlariga nisbatan uch va undan ortiq katta yosh farqi bo'lgan psixik rivojlanishi sust yoki aqli zaif bolalarni bir sinf yuqoriga ko'chirish yuzasidan tegishli qaror qabul qilish (imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan davlat umumta'lim muassasalarida);

alohida sharoitlarda ta'minlash, tarbiyalash va ta'lim berishga muhtoj bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab tarbiyalanuvchilarining mazkur ta'lim muassasasida bo'lish muddati bilan bog'liq masalalarni ko'rib chiqish (alohida sharoitlarda ta'minlash, tarbiyalash va ta'lim berishga muhtoj bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktablarda);

Mehribonlik uyi rahbari ishtirokida ushbu muassasa tarbiyalanuvchisining o'qishi har bir bosqichda qancha davom etishi to'g'risida xulosa qabul qilish (Mehribonlik uyi tarbiyalanuvchilari o'qiyotgan ta'lim muassasalarida).

Maktab pedagogik kengashini yuritish

Pedagogik kengash tarkibi umumta'lim muassasasi direktori, direktor o'rinbosarlari va pedagog xodimlardan iborat bo'ladi. Umumta'lim muassasasining har bir pedagog xodimi ishga qabul qilingan paytdan boshlab pedagogik kengashning a'zosi hisoblanadi. Pedagogik kengashda muhokama qilinadigan masalalarning mazmunidan kelib chiqib, yig'ilishga tegishli maktab ta'limi muassasalari faoliyatini metodik ta'minlash va tashkil etish tuman (shahar) bo'limi, muassasa ota-onalar qo'mitasi, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi, mahalliy davlat hokimiyati, huquqni muhofaza qiluvchi organlar va boshqa tashkilotlar vakillari taklif qilinishi mumkin. Umumta'lim muassasasi direktori pedagogik kengash raisi hisoblanadi. Pedagogik kengash kotibi pedagog xodimlar orasidan tayinlanadi. Pedagogik kengash raisi o'z vazifasini bajara olmaydigan (kasal bo'lgan, xizmat safariga ketgan va hokazo) holatlarda uning vazifalari direktorning o'quv ishlari bo'yicha o'rinbosari tomonidan amalga oshiriladi. Pedagogik kengashning faoliyati tegishli xalq ta'limi muassasalari faoliyatini metodik ta'minlash va tashkil etish tuman (shahar) bo'limi (bo'ysunuviga ko'ra yuqori turuvchi tashkilot) tomonidan nazorat qilinadi. Pedagogik kengash faoliyati yillik ish reja asosida tashkil etiladi. Ish reja pedagogik kengash yig'ilishida ko'rib chiqilib, ma'qullanganidan so'ng umumta'lim muassasasi direktori tomonidan tasdiqlanadi. Pedagogik kengash yig'ilishida umumta'lim muassasasining faoliyatiga oid eng muhim va dolzarb masalalar muhokama qilinadi. Pedagogik kengash yig'ilishi har chorakda kamida bir marta o'tkaziladi. Zaruratga ko'ra, navbatdan tashqari yig'ilishlar o'tkazilishi mumkin. Pedagogik kengash yig'ilishi bayonnomasi kengash kotibi tomonidan yuritiladi. Bayonnomasi pedagogik kengash raisi va kotibi tomonidan imzolanadi.

Pedagogik kengash yig'ilishi bayonnomalarini qayd etish daftarida kun tartibiga kiritilgan masala muhokamasi, pedagogik kengash a'zolari tomonidan kiritilgan taklif va mulohazalar hamda kun tartibidagi har bir masala yuzasidan qabul qilingan qarorlar qayd etib boriladi. Pedagogik

kengash yig'ilishi bayonnomalarini raqamlash har o'quv yili boshida (avgust oyida) yangidan boshlanadi. Pedagogik kengashning yig'ilishlari, agar ularda barcha kengash a'zolari umumiy sonining kamida uchdan ikki qismi, navbatdan tashqari yig'ilishda esa uchdan bir qismi ishtirok etayotgan bo'lsa, vakolatli hisoblanadi. Pedagogik kengash qarorlarini qabul qilish ochiq ovoz berish orqali amalga oshiriladi.

Pedagogik kengash qarori uning yig'ilishida ishtirok etgan a'zolari umumiy sonining oddiy ko'pchilik ovozi bilan qabul qilinadi. Ovozlar teng bo'lib qolgan taqdirda pedagogik kengash raisi hal qiluvchi ovozga ega bo'ladi. Pedagogik kengash yig'ilishini o'tkazish vaqti, joyi va kun tartibi bir hafta oldin e'lon qilinadi.

Pedagogik kengash bayonnomalari O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi vazirining 2016-yil 30-maydagi 6-mh-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Umumiy o'rta ta'lim muassasasining pedagogik kengashi to'g'risidagi namunaviy nizom"da O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2016-yil 9-iyunda ro'yxatdan o'tkazilgan, ro'yxat raqami 2799) belgilangan tartibda yuritiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirining "Umumiy o'rta ta'lim muassasasining metodik kengashi to'g'risidagi namunaviy nizomni tasdiqlash haqida" Buyrug'i 2016-yil 31-mart, 3-mh-son
2. O'zbekiston respublikasi Xalq ta'limi vazirining "Umumiy o'rta ta'lim muassasasining pedagogik kengashi to'g'risidagi namunaviy nizomni tasdiqlash haqida" Buyrug'i 2016-yil 30-may, 6-mh-son
3. "Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-martdagi 140-son qarori.
4. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirining 2021-yil 1-iyuldagi 205-sonli buyrug'i (https://t.me/uqituvchiga_hujjat/2977)
5. Ixtiyorova O'. "Umumta'lim maktablarida pedagogik kengash faoliyatini tashkil etish". Science and innovation/ Xalqaro konferensiya (To'plam). -T., 2024, 718-723 betlar.
6. Allamova Sh. "Umumta'lim maktablarida aralash ta'lim metodikasini ishlab chiqish". Science and technologies/ Xalqaro konferensiya (To'plam). -T., 2021, 228-232 betlar.